

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЇ "ARTES LIBERALES" У МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМАХ

Кузан К. Ю.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Співпраця між науковими галузями є багатоаспектною та різновекторною. Одним із різновидів цієї співпраці є міждисциплінарність. Американська професор Тані Авгсбург трактує це поняття у двох значеннях:

- вузькому значенні (підхід, що має справу з предметом, який виходить за межі дисципліни, проте її мета залишається в рамках дисциплінарного дослідження і полягає в перенесенні методів з однієї дисципліни в іншу);

- ширшому значенні (підхід, що об'єднує методи різних галузей, модифікуючи їх або створюючи новий метод для вивчення предмета, який виходить за межі однієї дисципліни) [1].

Міждисциплінарність лягла в основу міжнародного руху за лібералізацію університетської освіти, за її реорганізацію на засадах Liberal arts education ("Artes Liberales"). Сам термін Liberal arts або Artes liberales був народжений в умовах середньовічного університету і цілком відповідав потребам тогочасної системи освіти. Буквально він означав сім вільних мистецтв – trivium (граматика, риторика, логіка) і quadrivium (геометрія, арифметика, музика й астрономія), які викладалися на додаток до теології, канонічного права і медицини. В сучасних умовах цей термін означає неспеціальну, непрофесійну освіту. Британська енциклопедія визначає Artes liberales як університетський навчальний план (curriculum), зорієнтований на передачу загальних знань і розвиток загальних інтелектуальних здібностей, на відміну від навчального плану професійного, професійно-технічного, або технічного навчання [2]. В сучасних коледжах і університетах до вільних мистецтв відносять вивчення літератури, мов, філософії, історії, математики, а також науки як основи загальної (liberal) освіти. Найбільшого поширення цей тип навчання здобув в Англії і США.

У країнах Східної Європи Liberal education була спробою адаптувати університетську систему освіти до нових соціальних умов, пов'язаних із переходом до ринкової економіки та політичної демократії. Liberal arts розглядається в східноєвропейських країнах як основа загальної університетської освіти і в багатьох університетах вона є обов'язковою частиною навчального плану, що доповнюється більш вузькою професійною підготовкою. В традиційних державних університетах впроваджуються окремі програми (Liberal arts program), а то і створюються окремі структурні підрозділи (Liberal arts коледжі), створюються окремі, значно гнучкіші за своєю структурою навчальні заклади. Часто це – так звані невидимі (invisible) коледжі [3]. Типовим для всіх країн Східної Європи є трактування Liberal arts education не просто як гуманітарної освіти, а передусім як системи принципово нових підходів до організації університетського навчання.

Так у 90-х роках за ініціативи професора Єжи Аксера у Варшавському університеті створюються Міжвідділові індивідуальні гуманітарні студії, а також Інститут Інтердисциплінарних досліджень «Artes Liberales». Студенти, які обирають саме таку форму навчання вчаться за індивідуальною програмою, що відповідає їхнім науковим інтересам. Характерно, що ця програма за десять років навчання не тільки об'єднала найкращі університети Польщі, але й активно поширюється на Центральну і Східну Європу.

Інтенсифікація розвитку гуманітарних наук, що закономірно відбувається у постмодерному суспільстві, стимулює зростання потреби в налагодженні міждисциплінарних зв'язків. Прикладом такого налагодження є створення Міжінституційних Індивідуальних Гуманітарних Студій (МІГуС), яка є спробою відходу від традиційної форми навчання. Така формула навчання є відродженням античної традиції, яка, разом з християнством, послужила історичною підставою для європейської ідентичності. Тому її запровадження сприяє кристалізації всеєвропейської ідеї "Ліберальної Республіки Знань".

Список використаних джерел:

1. Ausburg, Tanya. *Becoming Interdisciplinary: An Introduction to Interdisciplinary Studies*. 2nd edition. – New York: Kendall/Hunt Publishing, 2006.- 197 p.
2. Humanism, art and science // [Electronic resource]. – URL: <http://www.britannica.com/bps/search?query=Liberal%20arts>
3. Nikolay Kopusov What is Liberal Education?, *Kritika & Kontext*, vol.6, n.1, 2001, p.41-45.